

MATTYASOVSZKY-ZSOLNAY LÁSZLÓ: LEÁNYFEJ
A Tereks-galéria kiállításából

MÁTYFI ÖDÖN: FÉSÜLKÖDŐ LEÁNY
A Tereks-galéria kiállításából

CSELÉNYI WALLESHAUSEN ZSIGMOND: TÜKÖR
A Tamás-galéria kiállításából

DERKOVICS GYULA: CSENDELET
A Tamás-galéria kiállításából

LEHEL MÁRIA: LEÁNYAKT
A Tamás-galéria kiállításából

MEDVECZKY JENŐ: SÁRGARUHÁS LÁNY
A Tamás-galéria kiállításából

SIMON GYÖRGY JÁNOS: ÉLŐ NŐ
A Tamás-galéria kiállításából

HÁMOR ILONA: PIROSSIRIHÁS NŐ. Olajfestmény
Tevastul Szalon

BORNEMISSZA GÉZA : CSENDÉLET_NÉGERSZOBORRAL
A Tamás-galéria kiállításából

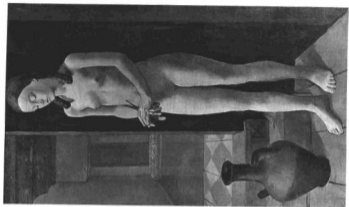
CSABA-PERLROTT VILMOS : CSENDÉLET
A Tamás-galéria kiállításából

ISTOKOVITS KÁLMÁN: KAPOSZI TÁJ
Tavaszi Szalon

VADÁSZ ENDRE: RÉZL. Olajfestmény
Tavaszi Szalon

DOMANOVSZKY ENDRÉ: FÜRDŐ. Olajfestmény
Tavaszi Szabón

ORAVICZAI SZABÓ ISTVÁN: GYÜMÖLCSZEDÉS. Szénrajz
Tavaszi Szabón

MŰVÉSZETI KRÓNIKA

A MŰVÉSZETI MŰZEUMOK BARÁTAINAK EGYESÜLETE április hó 13-án Ugron Gábor v. b. t. t. elnöklésével tartott választmányi ülésén a következő új tagokat vette fel az Egyesület kötelekébe:

Alapító tagokul: Budapest székesfőváros közönségét, Csanád-Arad-Torontál egyesített vármegyék közönségét, Pest-Pilis-Solt-Kiskun vármegye közönségét. Rendes tagokul: Bács-Bodrog vármegye, Jász-Nagykun-Szolnok vármegye, Sopron vármegye és Győr szab. kir. város közönségét és heckóli Bíró Henrik kormányfőtanácsost. Ugyanezen ülés Petrovics Elek főigazgató előterjesztésére elhatározta, hogy a Szépművészeti Múzeum részére megvásárolja Benczur Gyulának azt a képét, mely a művész nővérét, néhai Édes Ödönnét, szül. Benczur Etelkát ábrázolja. A kép 1868-ban készült, tehát Benczurinak oly periódusából való, amely a Múzeum képtárában még nem volt képviselve. A képnek azonban nemcsak ebben van a jelentősége. Benczur, aki akkor 25 éves volt, egy nagyraihivatott fiatal tehetségnek egész tudását és odaadását fektette ebbe a képbe s elsőrendű művet alkotott benne. Nagy gondal mintázta meg az arcot s különösen előkelő színhatást ért el a szürke ruhával, mely fekete csipke borít. Az egész kép kivétele rendkívül finom s nagy közvetlenség árad belőle. (A kép azóta a Szépművészeti Múzeum modern képtárában abban a termében látható, melyben Benczur képei függnek.)

A Művészeti Múzeumok Barátai Egyesületének ezt az első áldandózkodási aktságát remélhetőleg mihamarabb hasonlóan értékes adományok fogják követelni, hiszen a nemes célok érdekében alakult Egyesület tagjainak önzetlen, hazafias áldozatkészségét.

Husvét ünnepe két magyar város használta fel művészeti kiállítás rendezésére: Eger és Hódmezővásárhely.

Eger, mint érseki székhely, egyházművészeti látort látott, amelyen főnyomórészt budapesti festők, szobrászok, iparművészek vettek részt, a „Szövetség” művészeti egyesület rendezésében. Maga az érsek nyitotta meg buzdító, meleg szavakkal. Rámutatott arra, hogy egyház és művészet mindenkor szoros kapcsolatban állott egymással s egyik táplálta a másik ideálját.

„Igaz — folytatta —, vannak idők, hogy fagyos áramlatok dermedtíten hatnak e kapcsolatra, de ez rendeltetéséből nem fog engedni s fenn fog állni és alkotni fog továbbra is, mint a multban”.

Az utolsó betűig aláírjuk ezt a megállapítást. Hiszen éppen most teljesen benne vagyunk egy ilyen fagyos áramlatban s lehetetlen meg nem látnunk, hogy a viszony a különböző

egyházak és a művészet közt majdnem megszűnt. Mi persze igazi, szívből fakadt, telivér művészetre gondolunk s nem szentképek szokványos pingálására, köszöntek tucátba való faragására. Ez az igazi telivér művészet ma valóban árvoja a különböző egyházaknak.

Valaki azt mondhatná, hogy annyira mégsem süllyedt a dolog, mert hiszen régóta nem építettek annyi kisebb-nagyobb templomot, mint az utolsó évtizedekben, mint ma.

Ez tény. De a pusztá mennyiség és a tiszta minőség közt szomorú ír tátong. Nem lenne valami épületes olvasmány, ha egy művészethez érő ember kritikai szemmel végigmustrálná ezeket az új templomoknak többségét és tanulmányt írna róluk.

Azonban az egyházakat a jó időkben nemcsak az építéssel szolgálták, hanem festők, szobrászok, iparművészek is. Hogy állunk ezen a téren?

Az iparművészetről, az apróbb szobrokról ma is azt panaszoljuk, amit évtizedek óta panaszolunk: még mindig igen nagy a tiroli, csehországi, németországi behozatal s rengeteg pénz megy a külföldre, hogy érte templomainkba súlygy gyári holmi, értéktelen lim-lom kerüljön. Lelkerlen holmi, amit meg sem érintett a vallás költészete. Szomorú és leverts dolog templomainkban ebből a szempontból körültekinteni. Csakugyan, benne vagyunk abban a dermedtő fagyban, amelyről az érsek ír oly találóan beszél.

Ritka, de annál jobban megbecsülendő eset, ha magyar iparművész kap megrendelést valamely vallás híveitől templomi felszerelésének valamelyikére.

Festészet dolgában még mélyebben benne vagyunk a dermedtő fagyban.

Ezen a téren nem a külföldi selejt behozatala a baj, hanem a meg nem értés. Sok pappal beszéltem már erről a tárgyról s e beszélgetésekbenél le kellett vonnom azt a következtetést, hogy igen sok lelkesünk, akire egy-egy templom művészi díszlet való ékesítésének gondja háru, önhibáján kívül idegenül és meg nem értően áll a mai élő művészettel szemben. Nézetük szerint a nagy művészet Rafaellel végződik, azóta csupa romlás, csupa ernyedség minden. A világlátottabbak még befogadják a barokkot is. De nekik is érthetetlen mindaz, amit az élő művészet alkot. Mert annyira más, mint a régi. Ez nem azt mutatja, hogy a művészet lávozott el az egyháztól, hanem azt mutatja, hogy az egyház igen sok szolgája távolodott el a művészettől, a nélkül, hogy ez szándéka lett volna.

Régen a viszony más volt. A papság a műveltség előjéhez tartozóan tökéletesen tájékozott volt a művészet legrejtettebb dolgaiban. Ez el nem múló érdemük. Csak így,

BENCZÚR GYULA (1844–1920): NÉHAI ÉDES ÖDÖNNÉ SZÜL. BENCZÚR ETELKA,
A MŰVÉSZ NŐVÉRE. 1868

Orsz. M. Szépművészeti Múzeum. A Művészeti Múzeumok Barátai Egyesületének ajándéka 1929

mert nem a stílust, hanem a művészetet szerették és értették, csak így vált lehetővé, hogy minden új művészeti forma rögtön helyet kapott az egyházban. Ha a gótlát, mint merész újítást idegennek, elítélve tartották, tekintették volna: nem fejlődhetett volna ki. Ha oly merész újítók, mint Giotto, Masaccio és még egy sereg, arra utasították volna, hogy csak a régi módon, csak a régi érzülettel szabad festeniük, a művészet-történet ma szegényebb volna egy ragyogó fejezettel. A művész műveltség azonban szerencsére oly mély volt, hogy ha az új formát esetleg nem is értették volna meg: ösztönyszerűen ráeszméltek a végső művészeti esszenciára. Példákat tudok rá, hogy nálunk pontosan ennek az ellenkezője szokott történni: az új stílus idegen és megértetlen, a kép végső művészi értékének megérzésére nincs meg a felkészültség. Ezt egy szerencsétlen, elmúlt korszak szerencsétlen esztétikájának köszönjük, amely a tehetetlenség törvényénél fogva még ma is él ott, ahol a művésztől csak olvasgatás útján értesülnek. Ez az esztétika faragta ki erőszakkal egy normál-gotika, egy normál-renaissance, egy normál-román stílus fogalmát, és gondolta ki a „stíluszerűség” szörnyzsűlőitét, amelynek nevében elégtelenítették régi szép templomainkat, kidobálván a gótlus templomból a barokk olátr, padlásra vetvén a szép faragott anyagokat, s helyükbe Tirolban faragott „stíluszerű” gyári anyagokat helyezvén. Divald Kornél egész múzeumot gyűjtött plébániák padlásairól és pincéiből, bár azokat már előzetesen kibányászták német műkereskedők, hasonlóképpen tirolli faragásokat, amelyek azonban újak és frissen lakkozottak voltak, ajándékozván értük nagylelkűen. Mert ott azután valóban készen lehetett kapni román, gótlus, renaissance stb. normál-anyagokat. Magam szem- és fültanuja voltam annak a hadjáratnak, amelyet Délnémetországban indítottak Fritz v. Uhdé, a híres német Munkácsy-tanítvány ellen, mert korának nyelvén, bár mely ihlettel és megható szeretettel festett bibliai képeket. Ma mindenki — a katolikus egyházművészeti szakirodalom is — mesterműveknek, biblikus ihlettségű munkáknak minősíti azokat. Akkor azonban, a kilencvenes években riadórt fújtak ellenük. Idehaza pedig, Magyarországon, a nemeslelkű, költőszívű *Fieber Henrik* még évtizedekkel később is megszenvedte, hogy pap léteire Uhdé művészetét dicsérni merje.

Elmúlt idők, — de jó lesz emlékezetünkben tartani, nehogy a hiba megismétlődjék.

Ma a padlásra, pincébe dobálás helyett inkább az a gyakorlat kap lábra, hogy jobb és célzerűbb szentképeket modern művésznél meg se rendelni. Végeredményben azonban mind a két elírás, bár kétféle a formája, mégis ugyanazt az eredményt hozza létre.

Az olvasó, aki e fejtegetéseinket végigolvasta, esetleg vádat lát e sorokban a plébánosok, a lelkészek ellen. Ez a vád távol áll tőlem, s ha valaki ilyen emelne, készséggel szállnék síkra ellene. Ez a vád igazságtalan, a tényeknek meg nem felel lenne. Mert a lelkészek jóhiszeműen jártak s járnak el. Vagy így tanulták, vagy egyáltalán nem tanultak erről semmit. Az a jóindulat, amellyel szívükön viselik templomaik gondozását, csak téves, helytelen utakon jár, de volti-e módjukban a helyes utat megismerni? Egy katolikus plébános, akivel beszéltem, elmondta élettörténetét. Földbözragadi szegény sorból került a szeminariumba. Ott művésztől, egy pár antikvált különbségen kívül, nem hallott semmit. Káplán korában falun tartózkodott, végül kapott egy igen sovány plébániát. Modern művészetet sohasem látott. Olvasmányokra sem tett. Szabad-e szemére vetnünk, hogy még felültesen sem ismerkedhetett meg azzal, amit mi művészetnek nevezünk? S hány ilyen van az országban.

A bajnak meg lenne a maga ellenszere, amely eleinte kevés, később kiadós eredményre vezetne. Legalább egy kis művészeti stílusztíkat kellene tanítani a szeminariumokban, persze nem betanulhatók sablonokat, hanem olyasmit, ami támasztékot adhatna a noviciusok lézésének. Egy nemzedék múlva megváltoznék templomaink berendezésének képe. S egy nemzedék múlva valóban engedne az a dermesztő fagy, amelyről Eger nemes érseke beszélt. Talán valóban újra helyreállna a kapcsolat egyház és művészet közt, mind a két fél javára.

Az egrői egyházművészeti kiállítással egyidőben művészeti eseménnyel lepté meg az Al-Rődöt egy színmagyar város: *Hódmezővásárhely*. A maga erejéből és a maga kezdeményezéséből jelentős színvonalú kiállítást rendezett, amely nagyon különbözött azoktól, amelyeket élelmes ügynőkök szoktak városaink nyakába varrni. Ezenfelül ugyancsak husvét vasárnapján, a megnyitás napján, megalkult ott a művészetek barátságai egysége, amely intézményesen akarja biztosítani hasonló kiállítások rendezését, a művészet szeretetének, megismerésének terjesztését és elmélyítését.

Sok magyar városnak ajánlhatnók követendő példát a vásárhelyiek e cselekedetét.

Igaz, hogy itt megvoltak az ilyesmíhez szükséges előfeltételek. Elsősorban megvoltak a művészek. Mert vásárhelyi születésű *Kallós Éde*, *Tornyai János*, *Pásztor János*, *Barkász Lajos*, *Darvassy István* és egy finom lírikus tehetség, alic salnos, már nincs az élők sorában, *Endre Béla*. Vásárhelyen működik *Pogány Ferenc*. Fogadott fla Vásárhelynek *Rudnay Gyula*, aki évekig munkálkodott ott. Ilyen névsort nem egyhamar tud felmutatni más város. S nem tudna felmutatni egy oly közös cél felé

való törekvést sem, mint amilyen ezeket a művészeket egymáshoz fűzi a genius loci jegyében. Szinte magától értetődik, hogy most egyesülve, együtt állították ki.

Megvolt azonban az ehhez szükséges másik feltétel is: fogékony műbarátok. Egész sor család van Vásárhelyen, amely otthonának falait magyar művészek alkotásaival díszíti s nagyon érdekes, hogy elsősorban vásárhelyi művészekével. *Endre* Bélának, akinek finom lénye szeretettel tudott kelteni nemcsak a maga egyénisége, hanem a művészet iránt is, *Tornyai* Jánosnak, aki szinte vásárhelyi dialektusban festette képeit s a gazdák szemét is „rá tudta villantani” a művészetre, ütőre érdemeik vannak e téren. De egyébként is meglepő a gyűjtők száma. Láttam lakásokat, amelyekben szinte a mennyezetig érték a sorba akasztott festmények. Nagy érdeklődést tudott kelteni a kerámiai gyár is, még amatőröket is teremtett. S hogy a város, mint a polgárok közössége, mint jogi személy, szintén megnyitotta a szívét az élő művészetünk számára, arra példa a polgármester fogadószobája, amely csupa vásárhelyi festő és szobrász alkotásaitól kapja előkelő díszét. Nagyon sok város polgármesteri szobáját szeretnők ilyennek látni.

Három éve annak, hogy az előbb említett művészek kiállítását rendezték Vásárhelyen s a közönség melegen fogadta azt. Most megismételtek, nem kisebb sikerrel. Gondosan válogatták össze a városába nagyterembe került munkákat, úgy hogy a kiállítás előkelő színvonalat tartott, finomabban, mint igen sok budapesti tárlat. Ez azt jelenti, hogy a vásárhelyi művészek valóban megbecsülik földjüket. Ezek pedig a műbarátok egyesületének megalapításával viszonyították ezt a megbecsülést. Örömmel és reménységgel voltunk tanul ennek a nem mindenütt található harmóniának, amely beszélgetre válik mind a két félnek s remélhetőleg hasznára lesz a magyar művészetnek is.

Ritkán forgatott nevek szerepeltek a Nemzeti Szalon 63-ik csoportkiállításán, amely aprílisban nyílt meg. Az egyik kiállító *Pongrácz* D. Szigfrid már elköszönt sorainkból, többnyire kisméretű szobrainak sorából egy tucatnyi került a Szalonba: egy lovas Szt. György, néhány képmás, genre- és ideális alakok, korának realiztikus stílusában szorgalmasan megoldozva. Az élő szereplők közül első helyen áll *Nagy István*, legelvonultabb festőink egyike, akinek eredeti erős tehetséget öt évvel ezelőtt díjjal ismerie el a Szinyei-Merse Pál Társaság. Fehér-fekete tájai és emberel, visszaforgott erejű pasztelljei stílusának értékes fejlődéséről számoltak be. Egyike a legeredtelibb művészeinknek, munkáinak betűs feszültsége és magában álló tartalja szokatlan jelenség kiállításainkon. A többi termet a fiatalabb nemzedék kapta s két hősi vitte el közöttük a pálmát: *Vajdáné Benyovits Klára* és *Bánd*

Viktória. *Vajdáné Lohwag* Ernestin és *Benkhard* Ágost korrektúráján okult; *Bánd* Viktória az új müncheni akadémia nevelte, ami bizonyos mértékben még megérezik kiállított munkáin. De tartjuk oly tehetségnek, hogy e nem éppen előnyös hatás alól ki fog nőni szabadabb régióba. Ez a szabadabb levegő jótékonyan hatott *Vajdánéra*, aki most először szerepel művelve a nyilvánosság előtt, mégpedig elfogulatlan stílusa révén nagyon előnyösen. Mindkét művészno a szín jegyében indult pályájára. *Bokor* Vilmos és *Molnár* Tibor egy-egy gyűjteménye egészítette ki a tárlatot, az előbbinek városképei, az utóbbinak kompozíció-elgondolásai tartoztak jobb munkái közé.

A Szalonban ezt a kiállítást nyomban követte egy másik, a 64-ik csoportkiállítás, hét festő műveiből, akik egyike *Franz Winninger* bécsi születésű, müncheni és párizsi nevelésű, motívumait pedig *Abesszinából* hozta. A többi hat magyar volt. *Benedit* Kata néhány feszesen rajzolt illusztrációt állított ki s nagyobbára Ady versekhez készült illusztrációkat mutatott be *Adorjáné Makovszky* Stef. is. Akvarelleket mutatott be *szopori Nagy* Miklós, Budapest környékéről való olajfestményeket *Schalk* László. Igényesebb volt *Walderné Unger* Margit és *Prohászka* István egy-egy terve. A művészno tájképei és akljai az általánosan ismert német expresszionista előadásban kerültek élénk, *Prohászka* pedig, akivel most találkozunk először budapesti kiállításán, rutinos ecsetjárású képmásokat állított ki, ezeken kívül pedig merőn más fel fogású és előadású, mesterkelben gyermekek kompozíciókat, amelyek szerényebb méretekben s egyszerű anyagban eléggé megállnak helyüket egy élclap illusztrációjá közt.

Ugyancsak ebben a hónapban, mintegy száz festményét mutatta be gy. Nagy Szigmond egy váci-utcai helyiségben. Idehaza matyó-földi alakokat festett, legtöbb műve azonban Spanyolországban, Dél-Amerikában, Angliában, Franciaországban született meg. Éveken át munkálkodott Spanyolországban, ahol néhány múzeumban, a királyi családnál és nagyobb magángyűjteményekben kaptak helyet képei. Amerre járt, mindenütt meg lehetett elégedve sikereivel. Kedveli az erős tűzű színeket, amelyeket vastagon, virtuóz fordulatosággal rak fel mély árnyékok közé; jellemző kompozíciói pedig rendszerint azon sarkallanak, hogy tömörre fogott csoportokat állítsa a tájba, amelyen a látóhatár felett éj vagy sötét erdő magaslik.

A *Tavaszi Szalon* aránylag új, mert hisz még csak négyéves, e mellett céljaiban nemes, hatóságban jelentős intézmény. A *Szinyei Merse Pál Társaság* hozta létre s a *Nemzeti Szalon* szíves előzékenységgel adott neki hajlékot. A *Tavaszi Szalon* a fiatalok, akik a *Szinyei Társaság* zsűrije és védőszárnyai alatt lépnek

a nagy nyilvánosság elé válogatott művekkel. Akárhányuknak itt kezdődik művészi szerepe, sok tehetségre itt lett először figyelme a kritika. A művész-flatalság helyes érzékkel nem pusztá vásárnak fogta fel ezt az alkalmat, hanem ifjú bezárgyuk mérkőző porondjának és a *Szinyei Társaság* kebeléből alakult bíráló-bizottság ugyanebből a szempontból ügyel a színvonala. Ez a körülmény már átment a köz-tudatba és a közönség tisztában van vele, hogy itt az átlagosnál jobb, mindenestre érdeke-sebb munkák gyűjteményét kapja.

Ezidén május 8-án nyílt meg a *Tavaszi Szalon*, nem kevesebb, mint 108 résztvevővel s méggyeszterannyi műtárggyal. Részolgdált nevére, mert tavasziasan friss és nagy mozgékony-ság képét mutatja. Általában komoly művészi akarat fémjelzésével találkoztunk itt ezidén is és ezt a komolyságot szívesen becsüjük meg, mert nélküle a legszebb tehetség elsenyved. A kiállítás azonkívül öröndetesen sok-rétű volt: sokféle felfogás, sokféle út, sokféle temperamentum jelenkezett ezúttal is, nincs tehát ok az aggodalomra, hogy valami egy-kaplatára való stílus alakulhat ki az ifjabb nemzedékben.

A sok fiatal festő-, szobrász-, grafikus-tehetség s seregszemléjén feltűnt nekünk a tanulmány-szerűen készült művek gyakorisága. Ha ezzel szemben a képszerűsége való lörekvés arány-log ritka volt, úgy ennek megvan a maga oka s ez az ok gondolkodóba ejfítel azokat, akiknek hivatása művészetünk jövőjét gondolni. Az ifjúság majdnem kényszerhelyzetben van: nincs módja s alkalmja a képszerűség problémájával foglalkoznia. Nincs műterme, mert ilyeneket nem építenek s ha egyik másik mű-hely felszabadul, alig akad valaki, aki meg-fizethetné a nagy bért. Innen van, hogy leg-ísbőbbük mentül tovább igyekszik a Képzőmű-vészeti Főiskola köteleikében megmaradni. Ez magában véve még nem lenne hátrányos, ha a haladottak számára lenne a Főiskolának elegendő műterme, ahol nem huszan, hanem legfeljebb ketten-hárman dolgoznának, nem tanulmányt, hanem képet festve. A Főiskola szabályzata gondoskodott ennek elvi lehetősé-géről, de az elv megfeneklik azon, hogy az intézet erre a célra való műtermekkel nem rendelkezik. Az Egreskertben lenne ugyan hely bőven, csak építeni kellene egyetmást. Erre azonban nem lehetett fedezetet teremteni. Ez a fedezethiány nyomásztó következményekkel sújtja a jövőnd számára nevelt tehetséges ifjú művésznemzedéket. S ha egykor ebből a szempontból fogják fejlődését bíralt tárgyává tenni, a bírálóknak jó lesz tudnia, hogy nem az ifjúság felelős mindenért, amit fejlődésében zökkenésnek vagy megakadásnak lehet tekinten s ami egyre fokozottabb mértékben fog jelentkezni.

A másik ok az a rendkívül nyomásztó szegénység, amely szinte típusos ennek a flatalságnak

soraiban. Jószívű emberek igyekeztek ugyan minden adománnyal enyhíteni ezt a bajt, ámde a jó szívek igénybevetélét nem lehet intézményesen biztosítani. A főiskolai flatalságnak van egy menzája, amely legalább az ebédet biztosítja, részben ingyen, részben olcsó áron. Biztosítja addig, amíg az erre szolgáló csekély fedezetből kifutja. Évek óta csak véletlen és váratlan magánadományok mentik meg ezt a szerény, karitatív intézményt is a csödtől. Az iskolás-évekre szánt ösztöndíjak igen csekély összeget tesznek ki. A nyomor pedig nőfőn nő. Valóban nem közönséges erély és művészetl fanatizmus kell ahhoz, hogy a fiatalok ily viszonyok közt is oly komoly munkásságot fejtenek ki, mint amilyenről a *Tavaszi Szalon* is tanuskodik.

Ha a fiatal gérdőn végignézünk, megállapíthatjuk, hogy szinte valamennyi ifjtoni nevelés. Fáradtságos munkával el lehetett érni azt, hogy Alma Mater-ük valóban kiváló akadémiává alakuljon át, amelynél jobbat sem Közép Európában, sem szomszéd-ságunkban sehol sem ösmerünk. Minőség tekintetében Budapest ennek az intézetnek révén a művésznevelés dolgában központi helyzetet foglalhatna el. S ezt valóban nem lenne nehéz biztosítani. Aki ezt a helyzetet és ezt az előnyös lehetőséget ismeri, az fájó szívvvel gondol arra, hogy nyomorúságos összegek híján erről le kell mondaní. Az igazságosság megkívánja, hogy ezek a bajok ne maradjanak rejtve a jövőnd művészetfőrténel kutatója előtt, aki e bajok szomorú következményeit esetleg — egyéb magyarázal híján — e fiatal nemzedék tehetségének fogyatékosságában kereshetné.

Évzáróul május második felében kiállítást rendezett a Tamás-Galéria *Mattis-Teutsch* János, *Hincz Gyula* és *Mészáros László* egy-egy kisebb gyűjteményéből. A két első kiállítónak festményei harmónikusnak csendülnek össze, mert hatás dolgában meglehetősen közel állnak egymáshoz, amennyiben skidászfimékben benyomását kelтик, amelyek bátran szerepelhetnének intarziá-, textil- vagy fayence-kartó-nok gyandát: vonalaik, színeik mit sem veszteneének vele, új anyagukban pedig alkalmas díszül szolgálhatnak nagy építészeti felületeknek. Kivált *Mattis-Teutsch* képei kíván-koznának ily anyag után: absztrakt formái belső igazolást kaphatnának ibt állítetés révén, amit most a festék felette simulékony, kötetem nem kívánó anyaga kevésbé ad meg. Régibb kiállítónk közé tartozik, mi 1917 óta ismerjük szereplését, amely egyre erősebben irányul a teljes absztrakció felé. Vele szemben a harmadik kiállító, *Mészáros László*, tudtunkkal még csak tavaly óta szerepel a nyilvánosság előtt, amikor a *Szinyei Merse Pál Társaság* által rendezett *Tavaszi Szalonban* tűnt fel. Kifejező készsége e rövid idő alatt jelentékenyen megnőtt. Vértel szobrásznak mutatkozik be,

életnagyságú akitaj, fejei, összefoglaló erőről, intenzív kifejező képességről tanuskodnak, e mellett finoman megérett emberi hangulatok éltek a formákat a előnyűl tudjak be, hogy kifejező eszközeit alárendeli e mélyebb művészi céloknak. A kritika közp szavakban ismerte el tehetségét és komolyságát e meleg biztatást adott neki útravalóul pályája kezdetén.

Szokatlanul díszes linnepség keretében folyt le május 26-ikán Budapesten a Hősök Emlékhövének és az Ezredévi Emlékműnek felavatósa. Az emlékhö szándékosan szerény formájú jel, amely a lapidáris hatást szöszzerini értelmében kívánja megvalósítani. Emlékhjel, amely félmillió magyar ember vértanúságának szomorú és egyben magasztos emléket tartja ébren.

Más célból, más érzelmekből, más körülmények közt született meg az Ezredéves Emlékmű terjedelmes, gazdag kiképzésű és szoborművekkel dúsan tetézett alkotmánya. Harmincöt évvel ezelőt adott rá megbízást *Wekerle Sándor*, amidőn e nemzet e honfoglalás ezredik évfordulójának méltó megünneplésére készüldött. *Wekerle* eszméje volt az *Andrássy*-utat befeljező nagyszabású építészeti megoldás, amelyet *Schickeldez* Albert építésznek szánt, aki az emlékművel szomszédos Mácsarnokot és Szépművészeti Múzeumot is tervezte. E két nagyméretű palotát akarta velük egybecsendülő stílusú architektónikus övvel összekapcsolni, amelynek szobordíszé mintegy szimbolizálná ezer év tragikus és dicső történetét. Hogy az emlékmű még e millenniumra, 1896-ra elkészülhessen, mellőzte az időtrábi pályázatot és *Schickeldez*ot bizta meg az építészeti, *Zala György*öt a szobrászati rész megtervezésével és elkészítésével.

Így indultak meg e terjedelmes mű munkálatai, amelyek most befeljeződtek e néhány mellékes apróság kivételével e nagy mű immár készen áll.

Úgy az építés, mint a szobrász legjavát adta lit tehetségének, *Schickeldez* a nála megszokott stílusban adta meg e keretet, *Zala György* pedig — az oszlopok köze helyezett kőrly-szobrok kivételével — megmintázta az összes csoportokat, a vezérek lovasszobrát, a dombozműveket. Ez igen tekintélyes munka, amely körülbelül egy emberöltő fáradságát és erélyét vette igénybe. A Mácsarnok zsűrie több ízben adózott elismeréssel *Zalának*; midőn e nagy mű egyes alakjait és csoportjait kiállította, a díjak egész sorával tüntette őt ki. E krónika keretében nem térhetünk ki a nagy munka kritikai méltatására, feladatunk mindössze az, hogy rámutatunk keletkezése történetére és arra, hogy e terjedelmes alkotás elkerkezi az lnnepélyes záróköl-létfelhez e mostantól fogva jellegzetes tartozéka Budapest városképeknek. *Szinyei-Merse Pál* politikai idealistáról tanulmányt írt *Jeszenszky Sándor*, amely elsöbben

felolvasás, utóbb e *Budapesti Szemlé*ben való közlés útján került e nyilvánosság elé. Akkor a mesternél, mint *Szinyei*, minden életreai apróság érdekés, ha nem is művészei vonatkozású. A politika azonban, mint azt *Jeszenszky* szépen kifejté, *Szinyei* életében nem volt pusztá epizód, vagy alkalmi sport, hanem integráns része éjntének. Innen van, hogy politikai meggyőződésében pontosan ugyanaz a lelkiület tükrözödik, mint művészetében: az az optimista világszemlélet, amelyet csak élete utolsó szomorú heteiben tört meg e nemzeti összeomlás.

Jeszenszky bizalmasa volt e nagy mesternek, éveken át naponként együtt volt vele annál az asztalnál, amelynek e mester volt központja, tagjai pedig azok e művészek és írók, akik halála után együttmaradva megalakították e *Szinyei-Merse Pál Társaságot*. Ösmerte e mester politikai gondolkodását, ítéletét emberekről és eseményekről. A nagy szeretet, amely e mesterhez fűzte, érthetően teszi, hogy ilyen megőrizte magában az alkáról elhangzottakat, e ezeket most szerves egységbe fűzte adta elő. Alapvető megállapítás, hogy *Szinyei* e politikában is optimista lélek volt, hó tisztelője e tehetségnek e mert hősökkel életén át tapasztalta, hogy ily tehetség bőven akad nálunk, rendületlenül hitte e magyarság nagyhivatottságát. Álma volt: e legjobbakra, e legkiválóbbakra bízni az ország sorsát, kívánsága pedig, hogy e legjobbak tekindey legyen irányító csillaga e tömegnek. Innen nagy szeretettel *Tisza István* iránt, innen *Nietzsche*hez való vonzalma. Mindennek okai, nyilvánulási formái finom tollal elemzi e szerző e körülbelül teljes képet ad arról, hogy e politika mily szerepet játszott e nagy festő lelki életében. Ezek e megállapítások e az ezek kapcsán közölt új adatok becses kiegészítők *Szinyei* életrajzhoz, magukban véve pedig finom e kerek essay tartalmát adják. *Lyka Károly*.

LÁZÁR BÉLA DR. KITÜNTETÉSE. Magyarország kormányzója legmagasabb elismerését fejezte ki *Lázár Béla* doktornak. Fáradhatatlan és eredményes munkálkodás elismerése ez, hiszen *Lázár Béla* dr. úgyis mint művészei műgatlunk kutatója, úgyis mint az Ernst-Múzeum igazgatója, igen hatatlan erélyel dolgozott évtizedeken át művészeitünk érdekében. Munkálkodásának nagy eredményei közismertek és csak az emlékeztetés kedvéért hivatkozunk ama kutatásaira, amelyekkel *Paál László* műveit újra napvilágra hozta s a reá vonatkozó életrajzi adatokat nagy fáradsággal összegyűjtötte, azután arra e nagy munkára, amelyet *Fadrusz, Szinyei-Merse Pál, Zichy*, legújabbban pedig *Mányoky* éleltörténetének, műveinek egybegyűjtése, feldolgozása körül kifejtett. Ez e rendkívüli tevékenység azonban csak egy része munkálkodásának: az Ernst-Múzeum kiállításainak rendezése körül, ami nem mindig

hálás feladat, épp annyi erélyt fordított művészetünk propagálására érdekében. Ez a rövid utalás eléggé beszédes s itt be kell érnlünk ennyivel, aminek magyarázata az a közeli viszony, amely a folyóirathoz köti *Lászlót*. A Szinyei Merse Pál Társaság júniusi taggyűlésén bensőséges formában adott kifejezést a kiuntetett író iránt érzett baráti szeretetének.

NEGYEDÓRA A HIRDETÉSEK KÖZT. Negyedóra benézni napj munkánk előtt az Est-lapok reklámképei közé, egészen különböző zamató apríték volt. Kint a leendő Meseváros, Budapest észrevehetően lézaz tavaszi nyüzsgése. Bent az Iparművészeti Múzeum nagytermében tompa hangfőgőz át, plakátok, skiccek, üzleti nyomtatványok oscilláló életében darab a legfrissebb iparművészetből, a redakciók grafikájából. A hirdetés-szervezés tudománya segédül veszi maga mellé a grafika muzzáját. Ebből egészen amerikai lélekzet-vétel fejlődik: az áruház, a robogó motor-kocsi, a pergő filmszalag, mindez az életnek egészen új ritmikájából vési néma vetületben a papiros és a fal síklára is. Az első kéthárom percben elkezd előtűnnk sisteregni ennek a kommerciális életnek a reflektora. Ráismerünk arra a könnyű, amerikaiiasan elmés és csillogó reklámstratégiára, melynek vezérlőködexe: Az Est Hármaskönyve. Kép, szöveg nyüzsgőve ugorja át a nyomdai kereteket. Kilsé, foto, vezérmondatt ragyogva rohan az akadályversenyen. Revli a könyv is, szépségverseny, optikai futtatás. Lepedő az újságlap is, hadt festekzeze végig a kínlat. Hangszórókból, négercékből, galériókból, fogpasztából tevődik össze az élet. Első pillanatra látszik, hogy ennek a heves kinetikai szépségét még nem érzí át minden hirdetés-grafikusunk. Még sokan élnek közülük abban az eszmevilágban, melynek az utca — képeskönyv volt. Az újság pedig kaleidoszkóp. Konzervatívok, de az ő konzervatívabb izlésük a kereskedelem egyik színményalata. Közöttük talán *Borinyi Róbert* a legkifejezettebb példakát adja. Őlet, humor, franciás vonalvezetés, mintha az élet a nagyvárosban egyetlen nagy plage napos és parlumos élete volna. Mannequinek, vicek, csokoládé-bombák röpdősnek benne. (Erről a csokoládéről jut eszembe: egy régi tréfa változata. Mily jó a Byssz reklámja, milyen rossz a Maul kacskaringós cegléte. Hár még a kettő együtt!) Nyugodt világból az expresszionista plakát felé tör *Tábor* üzleti grafikája. Már az ötödik percben konstatirom: Meinl-plakátja a fekete alapból kinyílt sárga és fehér színvirágokkal egészen világvárosias. Méltó egy világcéghez, melynek minden árucsmagjáról izlés szól hozzánk. Tábor stílusa egyáltalában a legáltalánosabb. Határára jár az osztrák színbőségnek és a németek absztraháló tárgyiaságának. Modiano-plakátja, melyen egy kopasz fejlel dolgozik a

billiárd-asztalon a dákó-művész, konstruktív humortól ragyog. Ennek ma nálunk legkitűnőbb mestere *Berényi Róbert*, Senki olyan kevés körből egy cigarettázó homunkuluszt világra nem hoz, mint ő. De a régibb izlés-irányban is jeles tehetségek plakátművészetével találkozunk a szomszédságában. *Pólya Tibor* szappanreklámja (fehér szappanhab felhő közt ijedt szerencsengyerek), az angol plakátok hősökörának legjobb naturalista példával vetekszik. Más. A fotoreklám útja Magyarországon. Most van kibontakozóban. A gyáros, körüli kereskedő még dechopis értel A kabaré még életnagyságú fényképét kíván, ha llyesmit rendel. Csibészruhában — csibész-tránszal. Pedig *Pécsi József* már egyszerű kísérleteket folytat a lencse fotomimikai lehetőségeivel. És egy egyszerű kézbe, mely időtöltőt vezet, a technikai jellegnek egész körképét belevissz. *Rónai* sem marad mögötte a masina becsületes alkalmazásában. De míg ők ketten az angol reklámgrafika útjain haladnak szigorúan architektonikus képeifogással, addig *Balogh Rudolf* a filmpoptikai szemléletnek festőiségére törekszik. Idegenforgalmi plakátja felejthetetlen. Magyarországra Mezőkövesd szcenikai keresztmetszetével hívja fel a világ figyelmét. Témában és toborzóerőben Nyugat számará utolérhetetlen. Még egy percben megállapításra, hogy a fotomontage terén (felragasztott fénykép összehangolása felragasztott szöveggel) még hiányzanak a bátorító példák. És azután a kiállítás egyik legérdekesebb pontján kötünk ki. Egy tábla hirdeti: *Borinyi*-iskola munkái. Színes papirragasztások. Életkedv geometriai színsíkokban elzajolva. Borinyioknak, az iskola vezetőjének méteres struccal előtt („Allatker”-reklám) le kell venni a kalapot. Tragikomikus struccok ezek. Borinyik az ifjúságha is belelehelí friss és gyermeken egyszerű látását. És kedves száraz humorát. *Rádó* már át is érzí. Egy méteres piros orr, melyen egy légy mászkál, világhíre tehete szeri, mint légy-papírreklám. Tragikomikum van ebben is. Clown-humor. Egészen jó point egy tizenöt-perces meditáló kiállítás végére. N. P.

NÉHÁNY ÚJABB ADAT A SOPRONI MŰVÉSZET TÖRTÉNETÉHEZ. A *Magyar Művészet* soproni száma erősen fokozta az érdeklődést a *Civitas fidelissima* iránt. Tényleg a város művészeti múltja, jóléhet tervszerű földerítése csak néhány év óta folyik, nagy arányokban bontakozik ki már ebben a számban is. Nem lesz céltévesztett dolog a már kialakult képhez néhány újabbban talált adat közléte.

A gazdag városi levéltár ritka korai polgári lajstromokkal rendelkezik. A tizenhárom kötet elsője 1835-ből kelet, folyamatosága 1862-ig csak kétszer szakadt meg hosszabb időre; 1880 és 1862 között nem történt bejegyzés,

ahogy maga az újonnan meginduló lajstrom írja, továbbá hiányzik az 1655—1676. sorozat, amely az 1676-os nagy tűzvész martalé-kává lett.

A bejegyzéseket elég pontosan vezették, t. i. a legtöbb esetben kitérészkedtek az új polgár mesterségére és illetékes helyére is. Ezzel természetesen egész sereg hasznos művészeti-történeli vonatkozásnak jutatta birtokába a kutatót a kötetek árböngészése.

Feltűnik, hogy az ismert művészek közül sem *Dorfmeister*, sem *Schaller* nem szerepel. De ezeknek nem volt céhe, már pedig akik oda felvettek, annak polgárságot is kellett szereznie. Ez nem volt minden nehézség nélkül. Nem számíthatva a pénzbeli szolgáltatást, bizonyos ideig bejelentkezőgyűjteményeket is megkívánt a város a főlvételre jelentkezőkől. Hár akinek nem okvetlen kellett, nem igen törte magát a megterheltségért. Az ötvösök mesterkönyve bizonyítja, hogy bár a céhszabályzat legalább egy éven belül kötelezi az új mestert a polgárjog megszerzésére, mégis esztendőik is eltélnek, mire eleget tesznek ennek a kötelezettségnek.

A XVI. századi bejegyzések során csupán néhány iparművészettel gazdagodik a tudásunk: négy ötvös kerül főlvételre, ez azért fontos, mert a céh maga csak 1612-ben kapta a céhlevélt, a nemes mesterség művelői ezek szerint azonban eléggé jól vannak képviselve, kimutathatók a ködbevessző időkhöz. Az egyik mester, *Katschar* (Kulesár?) Lukács talán magyar származású. Öntőnt is fordul elő kettő.

A nagy tűz terjedő sorozat azután már hoz kőfaragót és festőt is. Az előbbiekről szóló cikk a soproni számban a XVII. századra nézve hiányos volt, hiszen a mesterkönyvek, csak későbbi időkről adtak felvilágosítást, most ezt a hézagot be lehet néhány névvel tölteni:

1622-ben veszik fel *Müntzer* Mihály kőfaragót, 1633-ban *Müller* Hansot, aki a frankenlandi Torrauból származott. 1637-ben *Kraus* Jakob polgárjogot kap, akinek a neve 1682-ben is szerepel. Utóda a XVIII. század második feléig őzik ezt a művészeti ipart.

Nehézebb a helyzet a festőnevek kiválogatásánál. A *Mahler* cinevezés alatt ugyanis legelőször kékfestő, aranyozó vagy szobafestő húzódik meg. A két legutóbbi mesterség még hagyján, hiszen *Dorfmeister* is végeztet mázoló munkát és az aranyozó néha egészen jó festményeket csinált, példa rá a soproni *Maurer* Ignác. De bajos egyébként derék kékfestő-mestereket besorozni a művészek közé. Ezen a téren a legóvatosabb szűvegvizsgálás sem segít.

Éppen azért a következő névsort némi kétkedéssel röjök papírra és egyelőre minden név mellé kérdőjelet kell képzelnünk, míg a további kutatás vagy a jelet veti ki a név mellől, vagy magát a nevet is kitűri a művészettörténeti könyvből.

1621-ben lesz polgárrá *Örtinger* Albert, kiről eddig csak későbbi adataink voltak. (*Maler*,) 1634-ig mutatható ki. Mivel templomfestéséről van adat, bevehető a művészettörténeti sáncába. Ő a kezeze 1626-ban az iglauri *Acessl*/Lipótnak, akit „*Maller*”-nek mond a bejegyzés. A csehországi nagy német iparúrból ugyanezen évben 13 posztó menekült a vallásüldözés elől Sopronba. Majlon nem íparos volt ez az *Acessl* is? A harmadik a sorban *Payer* Hans, aki 1635-ben nyer főlvételt. A bejegyzés így szól: „*seiner Kunst ein Mahler*”. Míg más mesterségeknél *Handwerk* a jelzés, a *Kunst* pedig az ötvösöknek és gyógyszereszeknek járt addig, hát föltehetjük, hogy *Payer* esetében is megvan a jelentősége.

Az 1676-os tűz elhamvasztja Sopront, de mint életképes városoknál történtek, szebben éled fel a pusztulásból, mint aminő volt. Nemcsak ez a nagy feltámadás, hanem a katolikus restauráció is nagyban fokozza a kőfaragás és szobrászat virágzását. A protestantizmus addig p. o. nem sokat gondolt a város környékén levő keresztelkek sem.¹

Mivel a kőfaragók legrégibb mesterkönyve 1713-mal kezdődik, a tűzvésztől idáig terjedő időre is szolgáltat a polgári lajstrom adatokat. 1681-ben vették fel *Kugler* Pált, aki a szomszédos Szentmargitáról való. Ott 1683-ban alakult a céh és 1820-ig a *Kugler*-család nyolc mestert adott neki. Egyes tagjai elszáradtak, *Kugler* János a XVIII. század elején Budán tevékenykedett.² Pál pedig Sopronba vetődött.

1709-ben *Kraus* kőfaragó Mátyás fiát veszik fel polgárnak.

A XVIII. század folyamán néhány szobrászt is írnak be a lajstromba. A legérdekesebb közülük *Cont* Péter Antal, aki luganoi volt és már régebben a városban élt, hozzátelhetők, hadilábon a kőfaragókkal. Stukkószobrász volt. Tőle való a fentől *Bollogasszony* búcsújáró-templomának stukkói.³ Egyébként fia, Antal, aki itt született, 1721-ben *Eysenköhl* mester keze alá kerül és öt év múlva szabadul fel. A további évekből eddig nem ismert nevek: *Robelth* Lőrinc szobrász (szül. Ernstrunban, polgár 1732), *Mümmich* János, soproni szobrász fia (polgár 1801) és az augsburgi születésű *Weber* Simbert (polgár 1809).

A festők névsora csak az 1689-ben felvett *Meßl* Maximilian *Dietrich*-hel gyarapodik. Viszont most már teljes sorát adhatjuk a kártyafestőknek, akik a grafika művelői Sopronban. A már közöltékhez csatlakoznak a következő nevek: *Mehrlein* Kristóf (szül. Greifenbergenben), polgár 1789, *Leopold* Wenzel, a csehországi Neu-

¹ Fenyő: A kath. restauráció Nyugat-Magyarországon, 106. Az 1688. évi országgyűlésen a kath. rendek sürlette, hogy még kitűri minden engedő a protestáns városok a keresztelkek.

² Schoen Arnold ír salvas közlése.

³ Dr. P. Horváth: A bollogasszonyi kegyhely története, 16. oldal.

hausból, kártyafestő fia, polgár 1802, *Koller* Emánuel József Bécsből, polgár 1806, fia *János*, polgár 1841, *Weninger* József (szül. Eszterházián), polgár 1814. Az ifjabb *Mehrelin*, akinek a kártyaminőjét a soprani szám közzölte, polgár 1822 és *Hajek* Pál pesti születésű, polgár lett 1826.

Hasonlóképpen most már teljes névsorát adhatjuk az itt polgárjogot nyert órásoknak,¹ a legelső fecske *Kopp* Henrik 1645-ban, hosszú szünet után a weimari *König* Ágoston hasonló nevű fia lesz polgárrá 1686-ban. A greifenbergi *Ruess* János nyolc évi itt tartózkodás után szerez csak polgárjogot 1720-ban. A következő bejegyzések: *Zinn* Daniel (1728, a hesseni Samblarból), *Moser* Lőrinc József (1732, a Bécs melletti Hackingből), a kitűnő *Zoller* (1771), akinek a soprani füzet az 590. oldalán bemutatta a remeklést, a pesti *Treusel* János Antal (1782), a kaunitzi *Wennek* Károly (1799), a wangenji *Jutz* Péter

¹ *Csányi* Károly a „Művészeti 1921-es évfolyamának 5. számában összeállította a praxiséban előforduló magyarországi órásokat. Négy soprani mestert ismer, közülük *Blumengarten* neve nem fordul elő a polgári listában, de más városi listákban igen.

Pál (1801), *Spurtzheim* Vilmos Trierből (1799), *Strehle* Ádám Holtzheimből (1802), *Hoffmann* János Nagyszombatból (1805), *Uhl* György a svábországi Wallensteinből (1807), *Heller* János Gülsburgból (1833), a poroszországi *Klenner* József (Noselwitsch, 1833), a kis-martoni *Kolb* Ferenc (1834), a vímpaci *Wallner* Ferenc (1839), a friebeltzi *Spieß* András (1839), *Schlampf* János (1841), a nagyecskői *Kregtzky* János (1845) és a braunau *Niewelt* Ferenc.

Mindenesetre érdekes, hogy alig akad magyar származású mester, pedig ez a fűrő-feragó díszítéssel járó művészet elég jól megfelelt volna az ezt a dekoráló fajtát szerető magyar műalkotó kedvének.

A névsornak megfelelő csinos emlékanyag is áll rendelkezésre a városi múzeumban és magánosoknál, azonkívül több polgárjogot nem nyert mester is tevékenykedett, úgyhogy ha éppen a mesterek származása folytán nemzeti elemek helyett csak német minták és azok továbbfejlesztése is a produktum, mégis értékes fejezetet adnak a soprani órások a magyarországi művészeti ipar történetének.

Csatkai Endre.

MŰVÉSZETI IRODALOM

PÄCHT, OTTO: ÖSTERREICHISCHE TAFELMALEREI DER GOTIK. Nagy 8°, 94 lap és 96 képből. Augsburg, Benno Filser Verlag 1929.

Oszták gotikus piktúra: a bajuvár népek gotikus piktúrája, Bajorországot kivéve. Első emlékei, amelyek egyáltalán rendkívül fontosak és nagyszabásúak is, a verduni oltár hátoldalának festményel 1329-ből. Az Alpeken túli piktúrában itt először merülnek fel az új olasz művészet kompozíciós formái, Ausztria e pillanatban az északi piktúra fejlődésének legelőn halad. A méretre is hatalmas, freskószertű képek Giotto hatását tükrözik. Folytatásuk nincs, a század második felében a hangsúly a csehországi német piktúrára tolódik, oszták földön a folytonosságot az ilveg-festmények őrzik meg.

A XIV. század utolsó éveiben a csehországi német piktúra jelentősége megszűnik. Németország és Ausztria egyszerre lép a porondra s a németalföldi festészet meg-megújuló, lökés-szerű hatása alatt, sok-sok ágat hajtvá, sokféle iskolára bomolva, decentralizáltan fejlődik. Különös jellemzője valamennyi iskolának, hogy a képek fejlődéstörténeti helyzete nem mindig adekvát kvalitásukkal. Retrográd, maradi mesterek értékes képeket festenek. Példa rá Grünwald, aki elkésett formanyelvét páratlan festői kvalitásokkal egyesíti.

Ausztriában négy iskola verseng egymással, a bécsi, salzburgi, tiroli és stájerországi. A bécsi iskola a XV. század elején egy-kettőre

kibomlik a máris virágjában áll. Vezető mestere, az Ernst der Eiserne herceg fogadalmi képének festője, az úgynevezett „lágy” korstílus kereteibe helyezkedik bele értelmes, passzív, kontemplatív szemléletével. Lírikus, franciásan könnyű és gyengéd ez a piktúra, novellisztikus geszteszerű mellékzéllel. A mester Suida, a gráci egyetem tanára körvonalazta először s lokál-patriota elfogultsággal stájer művésznek állította be. Pächt, nézetünk szerint, igen helyesen bécsi művésznek vallja, hiszen előzményeit és követőit egyaránt Bécsben talál. Meglágyítja a kontúr vonalat, elveszi a drapéria ráncainak élét; a helybeli kevés átmutatástól eltekintve prágai Theodorichből indul ki. Bécsben sok követője talált, akiknek uniformizált stílusa a képmeghatározásokat igen megnehezíti.

A németalföldi hatás első hullámvérése a század közepén jut Bécsbe s az Albert-oltár mesterét meg a liechtensteini mestert éri, utóbbinak Lorenzo Monacohoz is köze van. Liechtenstein várában lévő két képe (az egyik töredék) az oszták piktúra fényes emlékei közé tartozik.

A németalföldi piktúra második hatásperiódusa a közvetlen befolyás alatt álló redemptorista-kolostori mesteren és a Schottenstift-mesteren érzik. A redemptorista-kolostor festője, akit Pächt a Maria am Gestade mesterének nevez, mert műve eredetileg e templomkőben állott, aprólékos és maradi művész, nem minden egyéni zamattal nélkül. A Schottenstift-festő